

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ UK

*Katedra řízení a supervize v sociálních a
zdravotnických organizacích*

Projekt diplomové práce

Předběžný název

*Zkušenosti pracovníků ZZS při výjezdech k pacientům
v nepříznivé sociální situaci*

Bc. Alice Wollmannová

číslo studenta : 82436372

imatrikulace: r. 2018

vedoucí DP: Mgr. Petr Vrzáček

1. Formulace a vstupní diskuse problému

V diplomové práci se chci věnovat tématu, které se týká zkušeností pracovníků zdravotnické záchranné služby (ZZS) při poskytování přednemocniční neodkladné péče pacientům v nepříznivé sociální situaci.

Problematika, které se chci věnovat je na pomezí zdravotní a sociální práce. Týká se především výjezdů k seniorům, kteří nezvládají sebepečí a nemají podporu rodiny, k lidem bez domova, k lidem drogově a alkoholově závislým, k lidem bez zaměstnání. Tyto a podobné případy mají jednoho společného jmenovatele a tím je nepříznivá sociální situace.

Problematikou integrace zdravotních a sociálních služeb se zabývá Havrdová et al. (2010) v publikaci *Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotních služeb*. Poukazuje zde na nutnost propojení obou profesí.

Zahraniční studie poukazují též na potřebu vzájemné integrace zdravotních a sociálních služeb (R.L. Golden, 2011).

Pro účely zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v §3 se rozumí: „Nepříznivou sociální situací oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.“ (zákon č. 108/2006 Sb, §3)

V diplomové práci bych se chtěla zjistit, jaké mají záchranáři zkušenosti při výjezdech k pacientům v nepříznivé sociální situaci. Popsat jak vnímají tyto situace. Výsledek výzkumu by mohl sloužit k iniciaci návrhu na pravidelné vzdělávání záchranářů v oblasti sociální práce,

čímž by došlo k propojení zdravotní a sociální služby. Jako další opatření by mohlo být vypracování informačních letáků, kde by byly obsaženy základní informace o možnostech sociální pomoci. Tyto letáky by byly umístěny v sanitních vozech a byly by k dispozici pacientům.

Toto téma jsem vybrala na základě mých profesních zkušeností. Pracuji 22 let jako výjezdová zdravotní sestra na ZZS SČK v Mladé Boleslavi a téměř denně vyjíždíme k případům, které svou problematikou nespádají do oblasti urgentní medicíny, tak jak je stanoveno v zákoně o zdravotnické záchranné službě č. 374/2011 Sb.

V zákoně č. 374/2011 Sb. v § 2 se uvádí: „Zdravotnická záchranná služba je zdravotní službou, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy, není-li dále stanoveno jinak, poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života.“ (zákon č. 374/2011, §2)

2. Teoreticko metodologické východisko

Téma, které jsem zvolila pro svou diplomovou práci je poměrně obsáhlé. Pod pojmem tíživá sociální situace se skrývá mnoho variant tíživých sociálních situací, které mohou mít mnoho dalších souvislostí a podob. Počínaje problematikou bezdomovectví, sociálního vyloučení, chudoby, drogové a alkoholové závislosti, nebo zanedbání péče o dítě či seniora. Se všemi těmito alternativami se záchranáři setkávají při zásazích v terénu.

Tématikou sociální práce v přednemocniční neodkladné péči se již v r. 1997 zabývala Drábková ve své publikaci Akutní stavy v první linii. (Drábková, 1997)

Drábková apeluje na nutnost propojení medicínských a sociálních aspektů v péči o geriatrického pacienta. Mezi tyto aspekty patří hlavně informace o sociálním zázemí pacienta. (Drábková, 1997)

Také Šeblová upozorňuje na zvýšený výskyt tzv. psychosociálních urgencí, jak v záchranných službách, tak i na urgentních příjmech nemocnic. (Šeblová at al., 2018)

Jason Busch v článku s názvem **What social workers can teach community paramedics** zmiňuje, že USA zvažuje začlenit komunitní zdravotníky do EMS. K této problematice se vyjadřuje paramedik a programový ředitel University of Maryland, Baltimore County, Dwigh. A. Polk, který má magisterský titul v oblasti sociální práce a je klinickým sociálním pracovníkem a krizovým poradcem v regionu Baltimor. Polk upozorňuje na důležitost komunitní paramedicíny. (Busch, 2013)

Z pohledu pracovníků ZZS byla zpracována bakalářská práce Moniky Jančové na téma **Problematika výjezdů zdravotnické záchranné služby u lidí bez domova**. Poukazuje zde na nutnost komplexního řešení tohoto fenoménu, které by zahrnovalo nejen sociální práci, ale i zdravotní péči. (Jančová, 2016)

Autorka Martina Kindlová se v bakalářské práci s názvem **Vývoj sociálně patologických jevů na území Středočeského kraje z pohledu Zdravotnické záchranné služby** věnuje podobné tématice. Ve své práci potvrzuje nutnost začlenění sociální práce do přednemocniční péče. (Kindlová, 2016)

3. Cíle práce

Cílem diplomové práce je zjistit a porovnat zkušenosti záchranářů při výjezdech k pacientům v nepříznivé sociální situaci. Chtěla bych zjistit jak záchranáři tyto situace prožívají a interpretují. S jakými situacemi se při těchto výjezdech setkávají a jak chápou pojem tíživá sociální situace? Výsledek výzkumu by mohl sloužit jako podnět k pravidelnému vzdělávání záchranářů v oblasti sociální práce. Jako další opatření by mohlo být vypracování informačních letáků, které by obsahovaly informace o možnostech poskytnutí sociální pomoci. Tyto letáky by byly umístěny v sanitních vozech a byly by k dispozici pacientům.

4. Pracovní postupy

Metodologie

Hlavní výzkumnou metodu zvolím kvalitativní výzkum prostřednictvím strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami.

Příklady otázek do rozhovoru

1. Co podle Vás pojem tíživá sociální situace znamená, jak ji vnímáte?
2. Jak často se setkáváte s těmito typy výjezdů?
3. S jakými nejčastějšími situacemi se při těchto výjezdech setkáváte?
4. Setkáváte se při těchto výjezdech s nějakými problémy? Pokud ano s jakými? Jak tyto situace řešíte?
5. Vyvolávají ve vás tyto situace nějaké emoce? Např. vztek, smutek, soucit nebo lhostejnost?
6. Domníváte se, že byste k výkonu svého povolání měl/a mít i znalosti z oblasti sociální práce např. znalosti systému sociálních služeb? Pokud ano, jaké by to měly být znalosti? Pokud ne, proč si to myslíte?
7. Měl/a byste zájem se v tomto oboru vzdělávat?

Výzkumný vzorek

Výzkumu se budou účastnit zaměstnanci ZZS SČK výjezdového stanoviště v Mladé Boleslavi. Oslovím minimálně 6 kolegů z řad lékařů, zdravotních sester a zdravotnických záchranářů. Polostrukturovaný rozhovor bude směřovat k problematice výjezdů k pacientům v tíživé sociální situaci.

Pokud budou respondenti souhlasit, budu si jejich vyprávění nahrávat na záznamové zařízení. Následně rozhovor přepíši a provedu kódování. Na závěr rozhovory porovnám a vyhodnotím.

Návrh předběžné osnovy

Teoretická část

1. Vymezení pojmů týkajících se činnosti ZZS

1.1 Zákon o ZZS

1.2 Kompetence jednotlivých členů posádky ZZS

2. Vymezení pojmů týkajících se oblasti sociální práce.

2.1 Sociální práce ve zdravotnictví

2.2 Pojem sociální vyloučení

2.3 Životní situace

2.4 Krizová životní situace

2.5 Sociální pomoc

3. Sociální politika.

4. Integrace zdravotní a sociální péče

Empirická část

1. Metodologie

1.1 Strukturované rozhovory

1.2 Vyhodnocení výzkumu

2. Diskuse

3. Závěr

Omezení výzkumu

Je možné, že se kolegové lékaři budou bránit výzkumu a nebudou chtít spolupracovat. Je možné, že je můj výzkum bude obtěžovat. Také je možné, že odpovědi na výzkumné otázky budou zkreslené z důvodu strachu sdělit skutečnou pravdu.

Budu muset zajistit anonymitu respondentů, ujistit je o bezpečnosti projektu, zajistit soukromí tak, že v podstatě nikdo nebude vědět, kdo je anebo není účasten ve výzkumu. Pokud to respondenti prozradí sami, bude to jen jejich odpovědnost.

Literatura vztahující se k tématu

BRNULA, P., et kol. 2014. *Marie Krakešová – priekopnicka teorie sociálnej práce v Československu*. Bratislava: Iris.

D' AMBRUOSO, S., et kol. 2006. *Handbook of social work in health and aging*. New York: Oxford.

DRÁBKOVÁ, J., *Akutní stavy v první linii*. Praha: Grada Publishing . 1997. ISBN 80-7169-238-7

DZIEGIELEVSKI B., 2004. *The Changing Face of Health Care Social Work – Professional Practice in Managed Behavioral Health Care*. New York: Springer Publishing Company.

GOLDEN, R. L. *Coordination, Integration, and Collaboration: A Clear Path for Social Work in Health Care Reform*. *Health and Social Work* 36 (3): 227 – 228.

HAVRDOVÁ, Z., et al. *Hodnoty v prostředí zdravotních a sociálních služeb*. Praha: ERMAT, 2010

KODYMOVÁ, P. 2015. *Historie české sociální práce v letech 1918-1948*. Praha: Karolinum.

KREBS, V., et al. *Sociální politika*. Štenclová Hana. 3. přeprac. vyd. Praha : ASPI a.s., 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-3

MAREK, J, STRNAD, Aleš a HOTOVCOVÁ, Lucie. *Bezdomovectví v kontextu ambulantních sociálních služeb*. 1.vyd. Praha: Portál, 2012. 176s. ISBN 978-80-2620090-1

MATOUŠEK, O., et kol., *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*, Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-310-9

MATOUŠEK, O., et kol., ed., *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, Vyd. 2. Praha: Portál, 2010, ISBN 978-80-7367-818-0

NAKONEČNÝ, M. 1997a. *Encyklopedie obecné psychologie*. Praha: Academia.

NAKONEČNÝ, M. 1997b. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.

NAVRÁTIL, P. 2001. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman.

NAVRÁTIL, P. et al. 2003a. *Romové v české společnosti*. Praha: Portál.

NAVRÁTIL, P. 2003b. *Životní situace jako předmět intervence sociálního pracovníka*. *Sociální práce*, 2003, č. 2: str. 84-93.

NAVRÁTIL, P., MUSIL, L. 2000. *Sociální práce s příslušníky menšinových skupin*. In *Sociální studia*, č. 5. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.

ŠEBLOVÁ, J., KNOR, J. *Urgentní medicína v klinické praxi lékaře, 2. doplněné a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing a.s., 2018. ISBN 978-80-271-0596-0

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., et kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 2007. 141 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

Internetové zdroje

Busch, Jason. 2013. „What social workers can teach community paramedics“ EMSWorld[online].Dostupné z: <<https://www.emsworld.com/article/10931602/what-social-workers-can-teach-community-paramedics>>.

Bakalářské práce

JANČOVÁ, Monika. *Problematika výjezdů zdravotnické záchranné služby u lidí bez domova*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ústav ošetrovatelství, porodní asistence a neodkladné péče

KINDLOVÁ, Martina. *Vývoj sociálně patologických jevů na území Středočeského kraje z pohledu Zdravotnické záchranné služby*. Kladno, 2016. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Zákony

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě.

